

یادگیری در موزه

مژگان شریفی‌نژاد، آموزگار پایه دوم دبستان دخترانه ناحیه ۲

حجم اطلاعات یا عمق یادگیری

سمیرا سادات خالویی، آموزگار پایه دوم دبستان دخترانه ناحیه ۲

بهره‌گیری از طبیعت و فضای باز در آموزش به دلیل ارتباطی که انسان ذاتا با طبیعت و محیط زندگی‌اش دارد، می‌تواند یکی از بهترین و آسان‌ترین روش‌ها برای به‌کارگیری توانمندی‌های دانش‌آموزان باشد.

خروج از حد و مرز کلاس، امکان کشف و تجربه‌های شخصی را از طریق مشاهده مستقیم و گاه بازی به آن‌ها می‌دهد. من به‌عنوان یک معلم همواره سعی دارم تا روش‌های یادگیری فعال را در کلاس اجرا کنم تا دانش‌آموزانم به‌صورت مستقل جواب سوال‌ها را پیدا کرده و در نهایت قوانین علمی را با تجربیات خود پیوند بزنند. گاهی براساس سرفصل‌های کتاب، با برنامه‌ریزی قبلی بازدیدهایی برای فهم بهتر بچه‌ها در نظر گرفته می‌شود، اما گاهی هیچ برنامه از پیش تعیین‌شده‌ای وجود ندارد؛

مثل آن روز در کلاس علوم. گروه‌ها

مشغول بحث و تبادل نظر برای

پیدا کردن جواب این سوال

کتاب خود بودند: «فرض کنید

در جنگل یا وسط دریا و یا

محلی که صدا پخش نمی‌شود

قرار گرفته‌اید، چگونه می‌توانید

با دیگران ارتباط برقرار کنید

و از آن‌ها کمک بخواهید؟»

(کتاب علوم پایه دوم صفحه ۸۳).

در همه‌مه مشورت آن‌ها، صدای

یکی از دانش‌آموزان توجه بقیه

را به خود جلب کرد. کلاس را

آرام کردم و از او خواستم نظرش

را بگوید، او گفت: «می‌توانیم با

یک جسم براق به بقیه علامت

بدهیم.» تعدادی از دانش‌آموزان

متوجه منظور دوستشان نشدند

و با توضیحات تکمیلی من هم،

هنوز سردرگم بودند! بنابراین تصمیم گرفتم با توجه به موقعیت پیش آمده بچه‌ها را

به حیاط مدرسه ببرم و آن‌ها را در موقعیتی مشابه قرار دهم. بچه‌ها با میل فراوان

برای رسیدن به پاسخ سوال خود و رفع ابهامات موجود در ذهنشان به طرف حیاط

حرکت کردند، من نیز با ابزار در دسترس مثل آینه جیبی و سینی، که از آبدارخانه

برداشتم به آن‌ها پیوستم.

بچه‌ها با شبیه‌سازی و قرار گرفتن در موقعیت فرضی که در کتاب به

آن اشاره شده بود، توانستند با ابزار یاد شده و انعکاس نور خورشید

به طرف دیگر حیاط، به‌گونه‌ای کاملا عینی و ملموس این موضوع را

درک کنند. آن‌ها از این تجربه و یادگیری شیرین و لذت‌بخش به‌وجود

آمده بودند و ذوق و شوقی وصف‌ناشدنی در چهره‌هایشان دیده می‌شد. بنابراین آن

روز توانستم با به‌کارگیری ساده‌ترین ابزار در حیاط مدرسه، هدف خود را محقق

سازم.

تجربه آموزش در فضای متناسب با محتوا به این رهیافت می‌انجامد که ذهن

دانش‌آموزان مانند لوح سفیدی نیست که مدام آن را با مطالب گوناگون

پُر کنیم و به یادگیری سطحی آن‌ها قانع باشیم. یادگیری فعال در بسترهای

بیرونی به‌راحتی اتفاق می‌افتد، به همین دلیل باید تلاش کرد در شرایط مناسب،

فضای یادگیری متفاوتی برای بچه‌ها فراهم شود. چراکه در این روش آن‌چه بیشتر

از همه در دانش‌آموزان دیده می‌شود، اشتیاق آن‌ها برای یادگیری و کشف است

که مهم‌ترین اثر آن بعد از ایجاد یادگیری عمیق، پرورش خلاقیت و نیز بالارفتن

اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان خواهد بود.

کتاب علوم پایه دوم با اولین درس «کنجکاوی» یعنی مشاهده دقیق و هدفمند آغاز می‌شود. در این درس از دانش‌آموزان می‌خواهیم اطراف خود را به‌دقت بررسی کنند و فقط به دیدن چیزها و پدیده‌ها محدود نشوند بلکه به واکاوی آن‌ها بپردازند و از حواس پنج‌گانه خود بهره بگیرند. آن‌ها می‌آموزند برای استفاده بهتر و بیشتر مشاهدات، یادداشت‌برداری کنند. این مفهوم محدود به یک جلسه نیست و در طول سال بارها و بارها در درس‌های مختلف کتاب علوم تکرار می‌شود. بازدیدهای علمی، بهترین فرصت برای ارزیابی عمق یادگیری این درس است.

دی ماه بود که برگه‌های رضایت‌نامه اردو را به

دانش‌آموزان دادم و گفتم: این اردو یک بازدید

علمی است و یک ساعت درس علوم را در موزه

علوم طبیعی می‌گذرانیم. صبح روز اردو، بچه‌ها

در حالی که اکثرا دفتر، برگه یا دفترچه‌ای برای

یادداشت مشاهدات خود به همراه داشتند آرام

و بانظم سوار مینی‌بوس شدند. وقتی به موزه

رسیدیم، راهنمای موزه شروع به صحبت و

توضیح درمورد حیوانات کرد. بچه‌ها هم گاه

سوال‌هایی می‌پرسیدند و مطالب مورد علاقه خود

را می‌نوشتند. وقتی من را مشغول عکس گرفتن

دیدند، بیشتر مشتاق شدند که به مطالب راهنما

گوش دهند و مشاهدات خود را یادداشت کنند.

بعد از یک ساعت بازدید و بازگشت به کلاس،

عکس‌های مختلفی که در موزه گرفته بودم روی

تابلو کلاس به همه نشان دادم و خواستم توضیحاتی

که از صحبت‌های راهنما درمورد هر کدام به یاد

دارند، بازگو کنند...

حدود یک ماه بعد برای این‌که از میزان یادگیری و

ماندگاری آن‌چه آموخته‌اند مطلع شوم مسابقه‌ای در

کلاس اجرا کردم؛ بر اساس آن، بچه‌ها به گروه‌های

چهار نفره تقسیم شدند و هر گروه موظف بود با در

اختیار داشتن عکس‌های بازدید موزه، آن‌چه به‌خاطر

دارد، بنویسد. برای من بسیار جالب بود که پس از

گذشت این مدت، اطلاعات خوبی در ذهن بچه‌ها

باقی مانده است. بدون شک تعمیق و ماندگار شدن

مفاهیمی که دانش‌آموزان در طول سال آموزش

می‌بینند از مهم‌ترین اهداف آموزشی و یکی از راه‌های

دستیابی به آن، تدریس در فضایی منطبق با مفاهیم

و سرفصل‌های آموزشی است. نتایج این بازدید را در

نمونه تصویری آورده شده، مشاهده می‌کنید.

